

Sygn. akt I NSNc 275/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

Mariusz Wilczyński (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa U. Spółki Akcyjnej
z siedzibą w L.
przeciwko W. T.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 7 grudnia 2022 r.,
skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty
wydanego 19 lipca 2019 r. w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt I
Nc 1064/19 przez Sąd Rejonowy w Suwałkach,

- 1. oddala skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania ze skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Suwałkach nakazem zapłaty
wydanym 19 lipca 2019 r., I Nc 1064/19 w postępowaniu upominawczym nakazał

pozwanej W. T., aby zapłaciła na rzecz powoda U. spółki akcyjnej z siedzibą w L. 2447,74 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 11 lipca 2019 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 642 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniosła w tym terminie sprzeciw.

W uzasadnieniu nakazu zapłaty, sporządzonym w trybie art. 92 u.SN, referendarz sądowy wskazał, że żądaniem pozwu było roszczenie podmiotu będącego następcą prawnym pierwotnego wierzyciela, tj. A. spółki akcyjnej z siedzibą w W., z którym pozwana W. T. 15 maja 2018 r. zawarła umowę pożyczki nr [...]. Na tej podstawie pozwanej udzielono kapitału w kwocie 2000 zł, którego jednak nie spłaciła. Wobec nieregulowania przez pozwaną zaciągniętego zobowiązania umowa pożyczki została wypowiedziana, a cała kwota wierzytelności stała się wymagalna 8 lutego 2019 r. Powód stał się dysponentem wierzytelności stanowiącej przedmiot sporu na mocy Umowy Ramowej cyklicznego przelewu wierzytelności z 28 września 2018 r. i Porozumienia nr 19 do przedmiotowej umowy z 21 marca 2019 r.

W ocenie referendarza sądowego z treści umowy z 15 lipca 2018 r. wynika, że warunki pożyczki zostały indywidualnie uzgodnione z pozwaną, a fakt złożenia przez nią podpisu pod jej postanowieniami świadczy o zaakceptowaniu jej postanowień. Referendarz zaznaczył, że pozwana niewątpliwie otrzymała umowę wraz ze wszystkimi istotnymi informacjami dotyczącymi pożyczki. Zdaniem referendarza sądowego powyższe okoliczności świadczą o tym, że umowa pożyczki nie została zawarta z naruszeniem art. 385¹ § 1 k.c., art. 58 k.c. poprzez obejście przez pożyczkodawcę przepisu art. 359 § 2¹ k.c., co czyniłoby jej postanowienia nieważnymi.

Referendarz nadmienił, że pojęcie pozaodsetkowych kosztów kredytu zostało zdefiniowane w art. 5 pkt 6a u.k.k. i odnosi się ono do wszystkich kosztów, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek. W ocenie referendarza sądowego na pozaodsetkowe koszty kredytu składają się także wszystkie koszty, także te fakultatywne, jak opłata przygotowawcza należna pożyczkodawcy za umożliwienie pożyczkobiorcy skorzystania z opcji obsługi pożyczki w domu.

Odwołując się do przedstawicieli doktryny, referendarz sądowy wyjaśnił, że jeśli kredytodawca naraził konsumenta na nadmierne koszty, to stanowią one świadczenie nienależne, a limity pozaodsetkowych kosztów kredytu powinny być przez sąd uwzględniane z urzędu.

Z ustaleń referendarza sądowego wynika, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego zaciągnięte przez pozwaną nie powinny przekroczyć 1700 zł $(2000 \text{ zł} \times 25\%) + (2000 \times (730/365) \times 30\%)$. Pożyczkodawca ustalił ten koszt na 1 250 zł, zatem nie przekracza on maksymalnej wartości przez prawo dozwolonej.

Referendarz sądowy wskazał, że wątpliwości nie budziła okoliczność faktycznego otrzymania przez pozwaną środków pieniężnych, gdyż z treści pozwu wynika, że pozwana W. T. spłaciła część pożyczki, zatem w rozpoznawanej sprawie nie znalazł zastosowania art. 499 § 1 i 2 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm).

Prokurator Generalny pismem z 1 lutego 2022 r. wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego nakazu zapłaty wydanego 19 lipca 2019 r., I Nc 1064/19 w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w Suwałkach z powództwa U. spółki akcyjnej z siedzibą w L. przeciwko W. T. o zapłatę.

Prokurator Generalny powołując się na art. 89 § 1 i § 2 w zw. z art. 115 § 1 i 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U.2021, poz.1904; dalej jako u.SN) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej poprzez zagwarantowanie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 45 ust. 1 oraz art.2 i art. 76 Konstytucji RP jako prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego zaskarżył ww. orzeczenie w całości.

Prokurator Generalny powołując się na art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie:

1. zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, a mianowicie: zasady praworządności, sprawiedliwości proceduralnej, prawa do rzetelnej procedury, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego, zasady ochrony konsumenta jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi wynikającymi z art. 2 i art. 45 ust. 1 oraz art. 76 Konstytucji RP poprzez uznanie przez Sąd Rejonowy w Suwałkach, że roszczenie skierowane przeciwko pozwanej nie jest oczywiście bezzasadne, przytoczone w pozwie okoliczności nie budzą wątpliwości, wobec czego nie zachodzą podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, a sprawa nie podlega rozpoznaniu na rozprawie, choć już z treści pozwu, jak i dołączonej do niego umowy pożyczki nr [...] z 15 maja 2018 r., treści wypowiedzenia umowy pożyczki w sposób oczywisty wynikało, że wskazane w pozwie okoliczności budzą wątpliwości z uwagi m.in. na brak skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki i w konsekwencji brak wymagalności dochodzonego pozwem roszczenia. Nadto, Prokurator Generalny zarzucił referendarzowi sądowemu nieuwzględnienie okoliczności, że dochodzona wierzytelność wynikała z umowy pożyczki zawartej przez pozwaną jako konsumenta, co aktualizowało obowiązek kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy i implikowało obowiązek zbadania przez referendarza sądowego zgodności zapisów umowy z art. 36a u.k.k. w zw. z art. 385¹ k.c., zaś zaniechanie powyższego skutkowało bezpodstawnym wzbogaceniem powodowej spółki i naruszeniem prawa pozwanej do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej (sprawiedliwości proceduralnej) mającej zapewnić pozwanej rzetelność prawa do sądu, a także pozbawiło pozwaną skutecznej ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, o których traktuje art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich;
2. rażące przepisów prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 1 i 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu orzekania) w zw. z art. 498 § 1 i 2 k.p.c.

przez ich niewłaściwe zastosowanie, co skutkowało wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, choć z treści pozwu, a ponadto z umowy pożyczki nr [...] z 15 maja 2018 r., czy wypowiedzenia umowy pożyczki nie wynika, by dochodzone pozwem roszczenie było udowodnione i zasadne;

3. rażące prawa materialnego, tj. art. 89 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 w zw. z art. 75c ust. 1 i 2 Prawa bankowego poprzez przyjęcie, że poprzednik prawny powodowej spółki złożył pozwanej skuteczne oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki, podczas gdy było ono niezgodne z § 15 umowy pożyczki, a powód zwłaszcza nie wykazał wysłania wypowiedzenia listem poleconym na adres wskazany przez pozwaną, nie udowodnił także faktu otrzymania przez pozwaną wypowiedzenia;
4. rażące prawa materialnego, tj. art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie do pozwanej jako konsumenta w sytuacji, kiedy z okoliczności sprawy nie wynika, żeby dokonana przez nią czynność prawna (zawarcie umowy pożyczki nr [...] z 15 maja 2018 r.) była związana z działalnością gospodarczą lub zawodową pozwanej, a w konsekwencji zaniechanie dokonania przez referendarza sądowego obligatoryjnej kontroli postanowień tej umowy w trybie art. 385¹ § 1 k.c. w sytuacji, gdy we wskazanej umowie stanowiącej podstawę dochodzonego roszczenia opłatę przygotowawczą ustalono na 890 zł, a opłatę administracyjną na 360 zł, co implikowało obowiązek weryfikacji przez referendarza sądowego postanowień umowy pod kątem ich abuzywności, czyli poczynienie ustaleń, czy jej postanowienia mają nieuczciwy charakter, zwłaszcza, że suma kosztów pozaodsetkowych stanowi ponad 40% rzeczywiście wpłaconego pozwanej kredytu, co przy jednoczesnym zastrzeżeniu przez pożyczkodawcę odsetek umownych, prowadziło do istotnej i niczym nieuzasadnionej nierównowagi obowiązków stron na niekorzyść pozwanej jako konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienia umowne.

Prokurator Generalny powołując się na art. 91 § 1 u.SN. wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Suwałkach z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej;
2. wydanie przez Sąd Rejonowy w Suwałkach postanowienia o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego nakazu zapłaty w związku z wniesieniem skargi nadzwyczajnej od tego orzeczenia, do czasu ukończenia postępowania wywołanego jej wniesieniem z uwagi na grożącą pozwanej niepowetowaną szkodę wynikającą z prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Suwałkach P. W. postępowania egzekucyjnego pod sygn. [...].

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny wywodził, że zaskarżony nakaz zapłaty usankcjonował żądanie kwoty nieproporcjonalnej do wysokości udzielonej pożyczki. Zastrzeżenie w umowie rażąco wygórowanych kwot tytułem opłaty przygotowawczej i opłaty administracyjnej, a następnie wydanie nakazu zapłaty nie tylko naruszyło równowagę kontraktową, ale wręcz doprowadziło do zaburzenia stosunków społecznych. Wykreowane zostało bowiem orzeczenie godzące w poczucie sprawiedliwości społecznej, nieusprawiedliwione warunkami prowadzenia działalności gospodarczej oraz niezgodne z zasadami słuszności, uczciwości (lojalności) i etycznego postępowania. W ocenie skarżącego sporny nakaz zapłaty narusza także zasadę zaufania obywatela do państwa i podważa jego bezpieczeństwo prawne.

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Suwałkach postanowieniem z 11 lutego 2022 r., I WSNc 2/22 (I Nc 1064/19) wstrzymał wykonanie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym 19 lipca 2019 r. w sprawie I Nc 1604/19 do czasu ukończenia postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Prokurator Generalny w piśmie z 8 marca 2022 r. wniósł o uchylenie wydanego 11 lutego 2022 r. postanowienia o wstrzymaniu wykonania nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym 19 lipca 2019 r. w sprawie I Nc 1604/19 do czasu ukończenia postępowania ze skargi nadzwyczajnej jako bezprzedmiotowego. Prokurator Generalny sprecyzował, że wniosek o wstrzymanie wykonania oparty został jedynie na informacji podanej przez pozwaną W.T., a z

poczynionych ustaleń wynika, że prowadzone przeciwko dłużniczce postępowania egzekucyjne zostały zakończone z uwagi na spłatę roszczeń. Prokurator Generalny załączył do pisma z 8 marca 2022 r. pisemne wyjaśnienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Suwałkach, z których wynika, że organ egzekucyjny prowadził przeciwko dłużniczce W. T. sześć postępowań, w tym tylko jedno (sygn. KM [...]) z wniosku U. spółki akcyjnej z siedzibą w L.. Przy czym podstawą tej egzekucji był nakaz zapłaty wydany 7 sierpnia 2019 r., I Nc 1154/19 przez Sąd Rejonowy w Suwałkach, zatem orzeczenie inne niż zaskarżone skargą nadzwyczajną Prokuratora Generalnego (k.63 akt I NSNc 275/22).

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Suwałkach postanowieniem z 17 marca 2022 r., I WSNc 2/22 (I Nc 1064/19) na podstawie art. 359 § 1 k.p.c. w zw. z art. 362¹ k.p.c. uchylił postanowienie z 11 lutego 2022 r. w sprawie I WSNc 2/22 (I Nc 1064/19) w przedmiocie wstrzymania wykonania nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym 19 lipca 2019 r. w sprawie I Nc 1604/19 do czasu ukończenia postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Pozwana W. T. w piśmie z 10 marca 2022 r. stanowiącym odpowiedź na skargę nadzwyczajną wskazała, że popiera ten nadzwyczajny środek zaskarżenia oraz podniesione w nim zarzuty.

Pozwana zawnioskowała o uchylenie nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Suwałkach z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Powodowa spółka z piśmie z 31 maja 2022 r. stanowiącym odpowiedź na skargę nadzwyczajną zawnioskowała o jej oddalenie z uwagi na bezzasadność zgłoszonych zarzutów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż zarzuty dotyczące naruszenia konstytucyjnych praw i wolności, jak i przepisów Kodeksu cywilnego dotyczące statusu pozwanej (pożyczkobiorcy) jako konsumenta oraz abuzywności postanowień umowy pożyczki miały jedynie polemiczny charakter. Natomiast zarzuty naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego mające

za przedmiot wykładnię umowy pożyczki jako oświadczenia woli zostały błędnie zredagowane.

Ustawodawca w art. 89 i n. u.SN wprowadził oraz uregulował nadzwyczajny środek zaskarżenia, mający zapewnić zgodność z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Artykuł 89 § 2 u.SN wymienia katalog podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi nadzwyczajnej. W myśl przytoczonego przepisu są to: Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W przedmiotowej sprawie skarga nadzwyczajna została wywiedziona przez Prokuratora Generalnego. Artykuł 115 § 1a u.SN wyłącza stosowanie art. 89 § 2 u.SN w przypadku orzeczeń, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym, tj. przed 3 kwietnia 2018 r. W przypadku takich orzeczeń, legitymację do wniesienia skargi nadzwyczajnej posiada wyłącznie Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich.

Ustawodawca w art. 89 § 1 u.SN skatalogował przesłanki wniesienia skargi nadzwyczajnej, którymi są: prawomocność orzeczenia sądu powszechnego lub wojskowego, konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, spełnienie jednego z warunków, zgodnie z którym orzeczenie: narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP lub w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, oraz ostatecznie brak możliwości uchylenia lub zmiany orzeczenia w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. W myśl art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść

oskarżonego wniesionej po upływie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – po upływie 6 miesięcy od dnia jej rozpoznania.

Zgodnie z art. 89 § 1 in fine u.SN skarga nadzwyczajna nie przysługuje, jeżeli orzeczenie może być zmienione lub uchylone w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Wskazać trzeba, że zaskarżone orzeczenie może być wyeliminowane z obrotu prawnego jedynie w drodze skargi nadzwyczajnej, bowiem nie może zostać wzruszone w drodze innych środków prawnych. Z uwagi na przesłanki przedmiotowe brak jest możliwości wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Wykluczone jest także złożenie ewentualnej skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Przepisy o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przewidywały dwuletni termin na jej wniesienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, stąd termin na złożenie tejże skargi, od nakazu zapłaty, który uprawomocnił się z dniem 9 sierpnia 2019 r. upłynął 9 sierpnia 2021 r.

Jednocześnie w rozpoznawanej sprawie nie zachodzą ograniczenia, o których mowa w art. 90 u.SN.

Prokurator Generalny wniósł skargę nadzwyczajną z zachowaniem 5 - letniego terminu, liczonego od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, o którym mowa w art. 89 § 3 u.SN.

Wobec powyższego, nie ulega wątpliwości, że skarżący – Prokurator Generalny – jest legitymowany do wniesienia skargi nadzwyczajnej w przedmiotowej sprawie. Podobnie, brak jest wątpliwości co do tego, że zaskarżony nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym 19 lipca 2019 r. przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w Suwałkach, wobec odrzucenia przed tamtejszy sąd postanowieniem z 14 sierpnia 2019 r., I Nc 1064/19 sprzeciwu od nakazu zapłaty jako wniesionego z przekroczeniem ustawowego terminu, jest prawomocny i nie może zostać wzruszony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Należy także podnieść, że nakazy zapłaty, tj. orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹ k.p.c.), są orzeczeniami

rozstrzygającymi istotę sprawy w odrębnym postępowaniu procesowym. Do tych orzeczeń mają zastosowanie odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² k.p.c.), po ich uprawomocnieniu mają skutki prawomocnych wyroków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 28 października 2010 r., III CZP 65/10, OSNC 2011, nr 3, poz. 27).

Sąd Najwyższy, poza przypadkiem nieważności postępowania, rozpoznaje sprawę w granicach skargi. Oznacza to, że zakres jego kognicji jest wyznaczony przez sam zasięg zaskarżenia wyroku sądu drugiej instancji oraz podstawy skargi kasacyjnej. Prawidłowe zaś sformułowanie jej podstawy polega na powołaniu konkretnych przepisów prawa, którym, zdaniem skarżącego, uchybił sąd, uzasadnieniu zarzutu ich naruszenia, a w razie zgłoszenia zarzutów z zakresu prawa formalnego – na wykazaniu dodatkowo, że te wytknięte uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2001 r., IV CKN 1594/00). Powyższe rozważania odnoszą się także do skarg nadzwyczajnych, bowiem z mocy art. 95 pkt 1 u.SN zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych - przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹.

Przechodząc do oceny zarzutów podniesionych w skardze należy wskazać, że pierwszy z nich tj. dotyczył naruszenia następujących zasad i praw konstytucyjnych: zasady praworządności, sprawiedliwości proceduralnej, prawa do rzetelnej procedury, zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, pewności i bezpieczeństwa prawnego, ochrony konsumenta jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi.

Uzasadnienie zarzutów dotyczących naruszenia zasad chronionych przez art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 76 Konstytucji RP nie prowadziło do wzruszenia zaskarżonego nakazu zapłaty.

W ocenie Prokuratora Generalnego z art. 2 Konstytucji RP wywodzi się zasadę zaufania obywateli do państwa i jego organów, która obliguje sądy do dochowania staranności przy wyjaśnianiu spraw obywateli. W jego ocenie

wydanie nakazu zapłaty przez referendarza sądowego pozostawało w jawnej sprzeczności z tą zasadą, gdyż już z samej treści pozwu i dołączonych do niego dokumentów wynikało, że przytoczone przez powodową spółkę okoliczności budzą wątpliwości. Nie sposób podzielić zapatrywania Prokuratora Generalnego, że brak dołączenia dowodu doręczenia pozwanej wypowiedzenia umowy pożyczki świadczył o oczywistej bezzasadności roszczenia, co winno skutkować skierowaniem sprawy do postępowania zwykłego. Nie można bowiem utożsamiać braku bezpośredniego dowodu na okoliczność doręczenia wypowiedzenia umowy pożyczki z możliwą do stwierdzenia *prima facie* bezzasadnością roszczenia, skoro powodowa spółka załączyła do pozwu wykaz wierzytelności nabytych od pożyczkodawcy (pierwotnego wierzyciela), który uwzględniał zobowiązanie pozwanej wynikające z umowy pożyczki. Mając na względzie zasady doświadczenia życiowego można bowiem przyjąć, że powodowa spółka jako profesjonalny podmiot prowadzący działalność w zakresie obrotu wierzytelnościami nie zdecydowałaby się na nabycie od pierwotnego wierzyciela (A. spółki akcyjnej z siedzibą w W. – pożyczkodawcy) wierzytelności niewymagalnej. Co więcej, przywołany przez skarżącego pkt 15 umowy pożyczki nr [...] wyliczający przesłanki skutecznego wypowiedzenia tej umowy nie wskazuje, że koniecznym było doręczenie oświadczenia o wypowiedzeniu za potwierdzeniem odbioru. Strony zgodnie ustaliły, że powinno zostać doręczone pożyczkobiorcy na adres zamieszkania lub korespondencyjny listem poleconym. Choć powodowa spółka załączyła do pozwu oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki z oznaczeniem adresu pozwanej zgodnym z adresem wskazanym przez nią w umowie pożyczki, lecz nie przedstawiła dowodu na okoliczność wysłania go do pozwanej przesyłką poleconą, to fakt ten nie świadczy o naruszeniu konstytucyjnego prawa do sądu. Pozwana mogła bowiem kwestionować wymagalność roszczenia powodowej spółki zgłaszając sprzeciw od nakazu zapłaty. Co więcej, należy mieć na względzie, że zgodnie z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. postępowanie upominawcze ma odformalizowany charakter, wobec czego wydanie decyzji procesowej nie musi być poprzedzone przeprowadzeniem pełnego postępowania dowodowego właściwego dla zwykłego postępowania rozpoznawczego. Referendarz sądowy podejmuje decyzję o wydaniu nakazu

zapłaty głównie na podstawie treści pozwu, a z niej jednoznacznie wynikało, że umowa pożyczki została wypowiedzenia, co więcej została oznaczona data wymagalności świadczenia dochodzonego pozwem.

Powyższe ustalenia prowadzą także do wniosku, że nie można postawić referendarzowi sądowemu skutecznego zarzutu naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który w ocenie Prokuratora Generalnego przejawiać miał się rozpoznaniem sprawy w niewłaściwym trybie. Abstrahując od faktu, że Prokurator Generalny wybiórczo ocenił materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy, zaznaczyć należy, że niesłusznie utożsamiał fakt wydania nakazu zapłaty z pozbawieniem pozwanej prawa wysłuchania rozumianego jako prawo do zgłaszania wniosków i żądań. Nie można bowiem tracić z pola widzenia kluczowej okoliczności, że postępowanie upominawcze dawało pozwanej realną gwarancję ochrony jej praw. Zgodnie bowiem z art. 505 § 1 k.p.c. (obowiązującym w dacie wydania nakazu zapłaty) w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc, a przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie powodowi sprzeciwu razem z wezwaniem na rozprawę. Tym samym dochowanie minimalnego standardu staranności polegającego na wniesieniu pisma procesowego z zachowaniem ustawowego terminu, precyzującego zakres zaskarżenia oraz twierdzenia i dowody na ich poparcie otwierało pozwanej możliwość rozpoznania sprawy w postępowaniu zwykłym od nowa, skoro wniesienie sprzeciwu skutkuje utratą *ex lege* mocy wiążącej przez nakaz zapłaty.

Jako typowo polemiczny należało uznać zarzut naruszenia przez referendarza sądowego art. 76 Konstytucji RP, który stanowi, że władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa.

Z uzasadnienia zaskarżonego nakazu zapłaty jasno bowiem wynika, że referendarz sądowy dokonał oceny umowy pożyczki jako czynności prawnej stanowiącej źródło roszczeń powodowej spółki w świetle przepisów o klauzulach abuzywnych, karze umownej, czy pozaodsetkowych kosztach kredytu. Ustalenia poczynione przez referendarza sądowego doprowadziły go do wniosku, że umowa pożyczki została osobiście podpisana przez pozwaną, która niewątpliwie otrzymała

umowę wraz ze wszystkimi istotnymi informacjami jej dotyczącymi. Z jej treści wynika, iż warunki pożyczki zostały uzgodnione z pozwaną indywidualnie. Dlatego też referendarz sądowy nie dopatrywał się, aby umowa zawarta pomiędzy pozwaną a poprzednikiem prawnym powoda została zawarta z naruszeniem art. 385¹ § 1 k.c. art. 58 k.c. poprzez obejście przez pożyczkodawcę przepisu art. 359 § 2¹ k.c., co czynić winno postanowienia umowny nieważnymi z mocy prawa. Nadto, referendarz sądowy poprawnie ustalił, że pozaodsetkowe koszty kredytu zgodnie z art. 36a u.k.k. nie powinny przewyższać 1700 zł, a w realiach rozpoznawanej sprawy kwota ta nie została przekroczona.

Sąd Najwyższy wskazuje, że odstąpił od merytorycznej analizy zgłoszonych przez skarżącego zarzutów rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego-art. 499 pkt 1 i 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu orzekania) w zw. z art. 498 § 1 i 2 k.p.c. z uwagi na błędną redakcję podstaw zaskarżenia.

Powołanie w treści zarzutu art. 499 pkt 1 i 2 k.p.c. jest nieprecyzyjne, gdyż w dniu wydawania nakazu zapłaty (19 lipca 2019 r.) art. 499 k.p.c. dzielił się na paragrafy, a dodatkowo na punkty. Tymczasem skarżący nie wskazał konkretnej jednostki redakcyjnej (paragrafu). Podmiot wnoszący skargę nadzwyczajną powinien wskazać z należytą starannością przepisy – rolą Sądu Najwyższego nie jest bowiem domyślanie się podstaw skargi nadzwyczajnej. Jak wskazano w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle skargi kasacyjnej, które na zasadzie art. 95 u.SN odnieść należy również do niniejszej sprawy, wymaganie precyzyjnego formułowania podstaw skargi wynika z niemożności samodzielnego dokonywania przez Sąd Najwyższy konkretyzacji postawionych przez skarżącego zarzutów oraz snucia hipotez co do tego, jakiego przepisu dotyczy podstawa skargi (zob. wyroki Sądu Najwyższego z m.in.: 27 kwietnia 2016 r., II CSK 456/15; 1 grudnia 2000 r., V CKN 138/00; 14 marca 2014 r., III CSK 88/13 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., III CSK 277/14). Wyraźne zestawienie określonych przepisów prawa, nie może być następnie skutecznie „poprawiane”. Nawet gdyby doszło do próby „sprostowania” wskazanych przepisów, to nie sposób uznać, że próba taka odnosiłaby się do oczywistego błędu pisarskiego, ale stanowiłaby zmianę pierwotnej podstawy skargi nadzwyczajnej na inną, przez wskazanie przepisu poprzednio niepowołanego – nie jest to omyłka,

która mogłaby podlegać sprostowaniu, czy uzupełnieniu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2000 r., V CKN 4/00). Ubocznie Sąd Najwyższy wskazuje, że art. 498 § 1 i 2 k.p.c. powołany został jedynie związkowo przez skarżącego, a stanowi on, że nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Dochodzone przez powodową spółkę roszczenie miało bezsprzecznie charakter pieniężny, zatem zarzut naruszenia przez referendarza sądowego art. 498 § 1 k.p.c. uznawać należy za zgoła chybiony.

Podobnie obarczony błędem był zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 89 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 w zw. z art. 75c ust. 1 i 2 Prawa bankowego.

Kluczowa w tym kontekście jest okoliczność, że roszczenie dochodzone pozwem przez nabywcę wierzytelności wynika z umowy pożyczki zawartej przez konsumenta z przedsiębiorcą niebędącym bankiem, lecz posiadającym status instytucji pożyczkowej. Okolicznością bezsporną jest, że status pożyczkodawcy przysługuje A. spółce akcyjnej z siedzibą w W., która widnieje w prowadzonym przez Komisję Nadzoru Finansowego rejestrze instytucji pożyczkowych, o którym mowa w art. 59ab § 1 u.k.k. pod numerem wpisu: [...]. Jak stanowi art. 5 pkt 2a u.k.k. instytucją pożyczkową jest kredytodawca inny niż: a) bank krajowy, bank zagraniczny, oddział banku zagranicznego, instytucja kredytowa lub oddział instytucji kredytowej w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1896, ze zm.); b) spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa; c) podmiot, którego działalność polega na udzielaniu kredytów konsumenckich w postaci odroczenia zapłaty ceny lub wynagrodzenia na zakup oferowanych przez niego towarów i usług. Tym samym wbrew stanowisku Prokuratora Generalnego do umowy pożyczki stanowiącej źródło roszczeń powoda jako nabywcy roszczeń instytucji pożyczkowej w rozumieniu art. 5 pkt 2a u.k.k. nie znajdują zastosowania przepisy Prawa bankowego. Artykuł 78a Prawa bankowego stanowi bowiem wprost, że przepisy ustawy [Prawa bankowego] stosuje się do umów kredytu i pożyczki pieniężnej, zawieranych przez bank zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, w zakresie

nieuregulowanym w tej ustawie [u.k.k.]. W konsekwencji zatem roszczenie wynikające z umowy pożyczki zawartej przez konsumenta (pозwaną) z instytucją pożyczkową A. spółką akcyjną z siedzibą w W. (pożyczkodawcą) nie podlega regulacjom Prawa bankowego.

Co więcej, wyżej opisany zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego należało ocenić jako błędnie zrehabilitowany także i z tej przyczyny, że choć jako podstawy kasacyjne zostały wskazane przepisy prawa materialnego (abstrahując już od kwestii, że przepisy Prawa bankowego nie znajdowały zastosowania w sprawie), to Prokurator Generalny wiązał je z w istocie rzeczy z nieprawidłowo w jego ocenie zrekonstruowanym stanem faktycznym. Skarżący upatrywał bowiem naruszeń prawa materialnego w tym, że referendarz sądowy błędnie przyjął, iż poprzednik prawny powodowej spółki skutecznie złożył pozwanej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki, choć nie została wykazana okoliczność wysłania przedmiotowego oświadczenia listem poleconym. Sąd Najwyższy wskazuje, że każdy zarzut skargi nadzwyczajnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu powinien zostać zgłoszony w ramach oczywistej sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 89 § 1 pkt 3 u.SN), bądź ewentualnie jako rezultat rażącego naruszenia prawa procesowego (art. 89 § 1 pkt 2 u.SN). W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego raz jeszcze zaznaczyć należy, że zarzut naruszenia prawa materialnego nie może służyć do pośredniego kwestionowania ustaleń faktycznych ani nie może się opierać na własnej wersji stanu faktycznego. Oceniając zasadność podstawy kasacyjnej naruszenia prawa materialnego, należy opierać się jedynie na stanie faktycznym, który stał się podstawą zaskarżonego wyroku. Nie można skutecznie dowodzić błędu w subsumcji przez kwestionowanie prawidłowości dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2011 r., IV CSK 180/11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z: 25 marca 1999 r., III CKN 206/98; 20 grudnia 2001 r., V CKN 510/00; 8 października 2002 r., IV CKN 1304/00; 11 grudnia 2002 r., I CKN 1315/00; 21 października 2004 r., V CK 81/04; 15 września 2005 r., II CK 73/05; 19 stycznia 2012 r., IV CSK 303/11; z 7 czerwca 2018 r., II UK 293/17).

Sąd Najwyższy nie podzielił także zarzutów rażącego naruszenia art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie do pozwanej jako konsumenta w sytuacji, kiedy z okoliczności sprawy nie wynika, żeby dokonana przez nią czynność prawna (zawarcie umowy pożyczki nr 40283913 z 15 maja 2018 r.) była związana z działalnością gospodarczą lub zawodową, a w konsekwencji zaniechanie dokonania przez referendarza sądowego obligatoryjnej kontroli postanowień tej umowy w trybie art. 385¹ § 1 k.c.

Wskazane przez Prokuratora Generalnego wzorce kontroli w postaci art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. odnoszą się do statusu pozwanej będącej konsumentem. Artykuł 22¹ k.c. stanowi bowiem, że za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Tymczasem zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Sąd Najwyższy wskazuje, że z treści uzasadnienia nakazu zapłaty wprost wynika, że referendarz sądowy ustalił, że pozwana jest konsumentem, a zawarta przez nią umowa pożyczki nie zawiera klauzul abuzywnych.

Nadto, zaznaczyć należy, że w ocenie Sądu Najwyższego nietrafny okazał się zarzut naruszenia zaskarżonym orzeczeniem prawa materialnego w postaci art. 385¹ § 1 k.c., który w niniejszej sprawie miałby polegać na jego niezastosowaniu, tj. zaniechaniu zbadania postanowień zawartej przez strony umowy pożyczki dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu przez pryzmat wskazanych w tym przepisie przesłanek. Referendarz sądowy wskazał, że należności określone w umowie, a przysługujące pożyczkodawcy z tytułu odpłatności za udzielenie pożyczki (w szczególności tzw. pozaodsetkowe koszty kredytu) mieszczą się w granicach określonych prawem (art. 36a u.k.k.). Suma pozaodsetkowych kosztów kredytu wynosi 1250 zł. Jest zatem mniejsza niż limit określony w art. 36a ust. 1 u.k.k., który wynosi 1700 zł. Pozaodsetkowe koszty

kredytu mieszczą się również w granicy wyznaczonej w art. 36a u.k.k. ust. 2 u.k.k., bowiem są one niższe od całkowitej kwoty pożyczki wynoszącej 2000 zł. Skoro kwoty należne wierzycielowi mają swoje oparcie w umowie, a jej treść pozostaje w zgodzie z przepisami prawa, Sąd Najwyższy nie znajduje podstaw, aby ingerować w treść umowy. W szczególności w ten sposób, by miarkować wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu, zabieg ów stanowiłoby bowiem przejaw dowolności w stosowaniu prawa. Nie można tracić z pola widzenia i tej okoliczności, że tego typu ingerencja sądu pozostawałaby w sprzeczności z podstawową instytucją prawa zobowiązań, którą jest zasada swobody umów wyrażona w art. 353¹ k.c.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że referendarz sądowy dokonał oceny postanowień umowy pożyczki zawartej przez strony przez pryzmat ich abuzywności, jakkolwiek podjęta kontrola doprowadziła go do zupełnie odmiennych wniosków, niż ocena dokonana przez skarżącego. Brak podstaw do uznania, że wskazana umowa zawiera klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c., jest bowiem wystarczająco precyzyjna i jasna. Przedsiębiorcy w ramach działalności mogą stosować szablony umów, nawet nieuzgodnione indywidualnie z klientami, o ile ich postanowienia są zgodne z przepisami prawa. Można odmówić im mocy wiążącej jedynie wówczas, gdy kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając jednocześnie rażąco jego interesy.

Sąd Najwyższy dostrzega, że cel dla którego art. 36a u.k.k. został wprowadzony do polskiego porządku prawnego, nie zostaje w pełni zrealizowany, w sytuacji, w której konsumenci są obciążani kosztami, które co prawda mieszczą się w granicach wyznaczonych dla kosztów pozaodsetkowych, ale jednocześnie przekraczają wartość określoną dla odsetek maksymalnych. Nie może to jednak stanowić zarzutu wobec referendarza sądowego, iż badając postanowienia umowy zaakceptował dopuszczalną w orzecznictwie interpretację zgodnie z którą, jeżeli sprzeczność z dobrymi obyczajami w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza brak równowagi kontraktowej stron, to mechanizm ograniczenia kosztów w tym przepisie wskazany, które ponosi konsument – pożyczkobiorca, miał na celu także przywrócenie owej równowagi kontraktowej. W istocie rzeczy zasadnym wydaje się

zapatrywanie, że to ustawodawca powinien wskazać właściwą proporcję ustalenia kosztów pozaodsetkowych pożyczek w ten sposób, aby uczynić je przejrzystymi dla uczestników obrotu prawnego, gdy nie znajdują do nich zastosowania inne ograniczenia prawem przewidziane.

Sąd Najwyższy wskazuje, że na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1 - 3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybienia potwierdza wadliwość zaskarżonego orzeczenia, rodząc jednocześnie obowiązek zbadania, czy wadliwość ta powinna być usunięta ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN nie przesądza automatycznie o konieczności usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Natomiast niezasadność zarzutów podnoszonych przez podmiot skarżący w ramach podstaw szczególnych przesądza o bezzasadności skargi, nawet bez badania przesłanki ogólnej skargi (wyroki Sądu Najwyższego z: 30 czerwca 2021 r., sygn. akt I NSNc 171/20; 28 lipca 2021 r., sygn. akt I NSNc 179/20, 24 listopada 2021 r., sygn. akt I NSNc 66/21; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2021 r., sygn. akt I NSNk 5/20).

Zważyć ponadto należy, że warunkiem dopuszczalności skargi nadzwyczajnej jest zaistnienie jednej spośród trzech przesłanek szczególnych wyliczonych w art. 89 § 1 u.SN. Podmiot wnoszący skargę musi więc przede wszystkim wykazać zaistnienie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Stwierdzenie zaistnienia jednego z uchybień wyliczonych w tym przepisie pozwala zakwalifikować zaskarżone orzeczenie jako wadliwe, co stanowi przyczynek do badania, czy wadliwość jest tak znacząca, że godzi w zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady.

Z uwagi na brak wykazania przez skarżącego zaistnienia jakiegokolwiek z przesłanek szczególnych wyliczonych w art. 89 § 1 u.SN, Sąd Najwyższy odstąpił od badania zaistnienia przesłanki ogólnej.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN oddalił skargę nadzwyczajną z uwagi na stwierdzony brak podstawy do uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.